

אומנת הורה-ילד סקירת ספרות

ברכי בן סימון יואה שורק

עריכת לשון: יונת הורן
תרגום לאנגלית (תקציר): עמי אשר
עיצוב גרפי: אפרת ספיקר

עורכת ראשית: רויטל אביב מתוק

הסקירה הוזמנה על ידי הפורום הציבורי – כפרי הנוער, פנימיות הרווחה והאומנה בישראל,
ומומנה בסיועו

מכון מאירס ג'וינט ברוקדייל
ת"ד 3886 ירושלים 9103702
טלפון: 02-6557400
brook@jdc.org | brookdale.jdc.org.il

ירושלים | כסלו תשפ"ד | דצמבר 2023

תקציר

רקע

במדינות שונות ברחבי העולם יש מגוון סוגי אומנה שהתפתחו בשל הצורך לספק מענה מותאם לצרכים של ילדים שהוריהם אינם יכולים לטפל בהם כראוי. בישראל יש ארבעה סוגי אומנה: אומנה רגילה, אומנה טיפולית, אומנת חירום ואומנת קרובים. אומנת הורה-ילד לא קיימת בישראל באופן מוסדר, ואין התייחסות אליה בחוק האומנה.

הפורום הציבורי – כפרי הנוער, פנימיות הרווחה והאומנה בישראל הוא שותפות פילנתרופית ומקצועית שנועדה לקדם את המסגרות הפנימיות ואת מערכת שירותי האומנה ברמה הלאומית. באוקטובר 2022 פנה הפורום הציבורי לצוות ילדים, נוער וצעירים במכון מאירס-ג'וינט-ברוקדייל בבקשה לסקור מודלים של אומנת הורה-ילד ואת הפרקטיקות המיטביות להפעלתה.

מטרה

מטרות הסקירה הן ללמוד על היקף השימוש באומנת הורה-ילד ברחבי העולם ולבחון מה הן הפרקטיקות המיטביות להפעלתה.

שיטה

הסקירה התבססה על מגוון מקורות מידע: מאמרים אקדמיים שהתפרסמו בספרות המקצועית ברחבי העולם וכן מידע מאתרי אינטרנט של גופים העוסקים בשירותי אומנה ושל ארגונים מרכזיים לחקר הילדות. פרסומים על אומנת הורה-ילד נמצאו באנגליה ובארצות הברית.

עיקרי הממצאים והמסקנות

אומנת הורה-ילד היא סוג אומנה ייחודי שבו ההורה והילד מושמים זמנית במשפחה שהוכשרה לחנוך הורים ולתמוך בהם. בסוג זה של אומנה ההורים המושמים מפתחים את כישורי ההורות שלהם ואת מערכות התמיכה הנחוצות להם כדי לדאוג לילדיהם ולחיות חיים עצמאיים. אומנה זו נועדה לתמוך בהורים שהמשמורת על ילדם נמצאת בסיכון או שיש ספק ביכולתם לשמש הורים. בשירותי אומנה רבים אומנת הורה-ילד מיועדת להורים קטינים שילדו בעת שהיו באומנה והיא נועדה להעניק להם את התמיכה שאין ביכולתם לקבל ממשפחתם. ייחודיותה של אומנה זו ניכרת באפשרות הגלומה בה לעבודה על ההורות ועל ניהול משק בית, עבודה שכמעט אינה מתקיימת בסידורים חוץ-ביתיים אחרים ואשר יכולה לשפר את סיכויי החזרה של הילד למגורים עם משפחתו. כדי שאומנת הורה-ילד תצליח על שירותי האומנה להפעיל פרקטיקות אלה: לערוך מיון ולהכשיר הורים אומנים שיתאימו לסוג כזה של אומנה; לזהות בתהליך המיון וההערכה של ההורים המיועדים להשמה את מידת הרצון והמחויבות שלהם להשתתף בהשמה מעין זו; להבטיח שכל הצדדים המעורבים באומנת הורה-ילד יודעים את זכויותיהם, את חובותיהם ואת כללי היסוד לחיים משותפים; לבנות תוכנית טיפול שבה מוגדרים התפקידים ותחומי האחריות של כל צד ושכוללת שלבים מובחנים

המאפשרים הערכת מצב קבועה ותכופה; להקצות עובדת סוציאלית לכל מקרה השמה ועדיף שתהיה קבועה; לערוך היכרות מוקדמת בין ההורים האומנים וההורים המושמים; להבטיח להורים המושמים באומנה הזדמנויות לרכישת השכלה; לבנות תוכנית תמיכה לתקופה שלאחר סיום התוכנית, בפרט בתחום הדיור.

בסקירה הנוכחית לא נבחנו המצב בישראל או ההיתכנות להפעיל בישראל אומנה מסוג אומנת הורה-ילד. כיום האפשרות להפעיל אומנת הורה-ילד אינה מעוגנת בחקיקה. מומלץ לערוך מחקר או סקירה כדי לבחון את האפשרות להפעיל אומנה מסוג זה בישראל ובהתאם לכך לפעול לשינוי החקיקה ולפיתוח המומחיות בסוג אומנה זה.

תוכן עניינים

1	1. מבוא
3	2. הסקירה
4	3. אומנת הורה-ילד
22	4. פרקטיקות מיטביות להפעלה של אומנת הורה-ילד
27	5. סיכום והמלצות
29	מקורות